

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای سوادآموزی اثربخش

(ویژه دوره ابتدایی)

(یک منبع چند جلدی از وزارت آموزش و پرورش اونتاریو)

جلد دوم

مترجمان:

دکتر اسماعیل زارعی زوارکی

(استاد گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی)

دکتر رحیم مرادی

(استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه اراک)

مرتضی بختیاروند

(دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی)

محمد تقی زائری

(دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی)

عنوان و نام پدیدآور	راهنمای سوادآموزی اثربخش (ویژه دوره ابتدایی) (یک منبع چندجلدی از وزارت آموزش و پرورش اونتاریو) / وزارت آموزش و پرورش اونتاریو؛ مترجمان اسماعیل زارعی-زوارکی... و دیگران.
مشخصات نشر	تهران: مبنای خرد، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	۳ ج: جدول، نمودار.
شابک	ج ۱: ۵-۸۳-۵۹۳۹-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۲: ۲-۸۴-۵۹۳۹-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۳: ۳-۸۵-۵۹۳۹-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	عنوان اصلی: A Guide to Effective Literacy Instruction Grades 4 to 6, ۲۰۰۸.
یادداشت	مترجمان اسماعیل زارعی-زوارکی، رحیم مرادی، مرتضی بختیاروند و محمدتقی زائری.
یادداشت	مترجمان جلد سوم اسماعیل زارعی-زوارکی، رحیم مرادی، مرتضی بختیاروند، محمدتقی زائری.
یادداشت	اسماعیل اصلانی، زهرا بهرامی.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	آموزش ابتدایی -- راهنمای آموزشی -- خواندن (ابتدایی)
شناسه افزوده	اونتاریو. وزارت آموزش و پرورش
رده بندی کنگره	LB۱۵۵۵
رده بندی دیویی	۱۱۰۳/۳۷۲
شماره کتابشناسی ملی	۸۸۶۲۸۹۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

نام کتاب:	راهنمای سوادآموزی اثربخش
مترجمان:	اسماعیل زارعی-زوارکی، رحیم مرادی مرتضی بختیاروند، محمدتقی زائری
ناشر:	انتشارات مبنای خرد
تایپ و صفحه‌آرایی:	انتشارات مبنای خرد
طراح جلد:	فاطمه زائری
لیتوگرافی، چاپ و صحافی:	صدف
نوبت چاپ:	اوّل - ۱۴۰۱
تیراژ:	۲۰۰
قیمت:	۱۵۰۰۰۰ تومان

شابک: ۲ - ۸۴ - ۵۹۳۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 600 - 5939 - 84 - 2

آدرس: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - نبش خیابان شهید وحید نظری - پلاک ۱۰۴

نمایر: ۶۶۴۸۰۶۶۶

تلفن: ۶۶۴۹۲۱۳۴

www.mabna.blogfa.com

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار مترجمان
۹	بخش اول: مهارت‌های زبان شفاهی
۱۱	فصل اول: نگاهی به زبان شفاهی در دوره ابتدایی
۱۱	اشکال زبان شفاهی
۱۳	زبان شفاهی در کلاس‌های دوره ابتدایی
۱۶	نقش‌ها و مسئولیت‌ها در آموزش زبان شفاهی
۱۹	زبان شفاهی و سنجش
۲۹	فصل دوم: صحبت کردن، گوش دادن و فکر کردن
۲۹	صحبت کردن: پایه و اساس یادگیری
۳۰	صحبت کردن و تفکر
۳۲	صحبت کردن و کاوشگری
۳۲	ایجاد یک محیط غنی از گفتگو
۳۵	صحبت کردن در کلاس‌های ابتدایی
۳۶	صحبت کردن برای پشتیبانی از خواندن و نوشتن دانش آموز
۳۶	صحبت کردن برای پاسخ‌گویی به خواننده
۳۷	صحبت کردن برای درک عمیق‌تر متن‌ها
۳۷	صحبت کردن برای یافتن اجزا و ساختارهای متن‌ها
۳۸	صحبت کردن به عنوان منبعی برای نوشتن
۳۹	صحبت کردن برای پشتیبانی از یادگیری از طریق برنامه درسی
۴۰	سنجش گفتگوی دانش‌آموز از طریق برنامه درسی
۴۲	نقش «گفتگوی معلم»
۴۸	نمونه درس ۱-۲: بلندخواندن یک داستان بلند توسط معلم
۶۲	گوش دادن
۶۲	کاربردهای آموزشی گوش دادن
۶۳	اهداف گوش دادن

۶۷	سنجش گوش دادن از طریق مطالب درسی
۶۷	استفاده از «صدای درونی»
۶۹	گوش دادن دانش آموز: فهرست و آرسی مشاهده
۷۰	نمونه درس ۲-۲: استفاده از گفتگوی درونی برای فعال سازی راهبردهای خواندن
۸۱	صحبت کردن و متن های تصویری
۸۴	صحبت کردن و سوادآموزی انتقادی
۸۶	نمونه تجربه یادگیری
۹۱	فصل سوم: گفتگوی قابل فهم
۹۱	مقدمه
۹۲	گفتگوی قابل فهم در کلاس های ابتدایی
۹۴	راهبردهای آموزشی برای تدریس بحث متمرکز
۹۶	مدلسازی راهبردهای بحث
۹۷	سنجش عملکرد دانش آموزان در گفتگوی قابل فهم
۹۹	خود-ارزیابی دانش آموز
۹۹	سنجش اثربخشی آموزش
۱۰۱	گفتگوی قابل فهم و کاوشگری
۱۰۲	پرسشگری و تفکر مورد استفاده در گفتگوی قابل فهم
۱۰۵	بحث متمرکز از متن اطلاعاتی
۱۱۰	نمونه درس ۳-۱: بحث علوم
۱۲۱	نمونه درس ۳-۲: خلاصه سازی و بحث متمرکز غیرداستانی
۱۳۱	صحبت معلم
۱۳۵	فصل چهارم: گفتگوی رسمی
۱۳۵	گفتگوی نوشته شده/تمرین شده
۱۳۸	مهارت های ارائه
۱۴۵	پاسخ مخاطبان به ارائه های رسمی
۱۴۵	سنجش ارائه ها
۱۴۷	داستان گویی
۱۵۳	نمونه طرح درس ۴-۱: داستان گویی - حکایت
۱۶۴	گفتگوی معلم

نمونه درس ۴-۲: صحبت تک نفره (تک‌گویی) افسانه.....	۱۶۸
نمونه درس ۴-۳: گفتگوی نمایشی - گفتگوهای شخصیت.....	۱۸۱
نمونه درس ۴-۴: بررسی شعر، صحبت و تئاتر دسته‌جمعی.....	۲۰۳
بخش دوم: مهارت خواندن.....	۲۱۷
مقدمه.....	۲۱۹
ساختار این بخش.....	۲۲۰
پیام‌های کلیدی برای معلمان و دانش‌آموزان.....	۲۲۱
دستاوردهای عادلانه برای دانش‌آموزان متنوع.....	۲۲۲
برنامه‌ریزی برنامه‌های زبان برای دانش‌آموزان با نیازهای آموزشی ویژه.....	۲۲۵
فصل پنجم: خواندن در دوره ابتدایی.....	۲۲۷
خواندن و یادگیرنده مبتدی.....	۲۲۷
چرایی خواندن دانش‌آموزان دوره ابتدایی.....	۲۳۱
متن‌های خواندنی دانش‌آموزان دوره ابتدایی.....	۲۳۳
چگونگی خواندن دانش‌آموزان دوره ابتدایی.....	۲۳۴
چهار نقش خواننده.....	۲۳۵
سیستم‌های نشانه‌گذاری.....	۲۳۷
برنامه خواندن اثربخش.....	۲۳۸
بسته سوادآموزی.....	۲۴۰
فصل ششم: فرایند خواندن، درک مطلب و پاسخگویی.....	۲۴۳
فرایند خواندن.....	۲۴۳
راهبردهای درک مطلب خواندن.....	۲۴۴
مهارت خواندن و سوادآموزی انتقادی.....	۲۵۰
نمونه درس‌ها: یادگیری خواندن انتقادی.....	۲۵۳
نمونه درس‌های ۶-۱: شناسایی ایده اصلی و هدف نویسنده.....	۲۵۴
نمونه درس‌های ۶-۲: شناخت دیدگاه، جهت‌گیری و تجزیه و تحلیل ساختار متن.....	۲۶۳
پاسخگویی به متن‌ها.....	۲۷۴
کنفرانس‌های خواندن معلم - دانش‌آموز.....	۲۷۵
باشگاه کتاب‌خوانی.....	۲۷۶
محافل ادبی.....	۲۷۸

پیش‌گفتار مترجمان

جهان، در حال گذر از جامعه صنعتی به سوی جامعه اطلاعاتی است. این عامل باعث شده است تا شکل، سطح سواد و اطلاعات از حالت قبلی خود تغییر کند. در نتیجه همه افراد از همه نسل‌ها نیاز به سوادآموزی از نوع جدید در جامعه اطلاعاتی دارند. از طرفی طی سال‌های اخیر تغییرات زیادی در دیدگاه ما در مورد سواد ایجاد شده و امروزه ما به اهمیت سواد بیش از قبل واقف هستیم. پائولو فریریر که یکی از برجسته‌ترین پژوهشگران در زمینه سوادآموزی و تغییرات آن در طول زمان است، بر این باور است که «سواد به معنای توانایی خواندن یک کلمه نیست، بلکه به معنای توانایی درک دنیا است». این در حالی است که به‌تازگی «یونسکو» یک بار دیگر در تعریف سواد تغییراتی ایجاد کرده است. در آخرین تعریف یونسکو، «توانایی ایجاد تغییر»، ملاک باسوادی قرار گرفته است. یعنی شخصی باسواد تلقی می‌شود که بتواند با استفاده از آموخته‌های خود، تغییری در زندگی خود ایجاد کند. در واقع این تعریف مکمل تعریف قبلی است؛ زیرا صرفاً دانستن یک موضوع به معنای عمل به آن نیست. در صورتی که مهارت‌ها و دانش آموخته‌شده باعث ایجاد تغییر معنادار در زندگی شود، آنگاه می‌توان گفت این فرد انسانی باسواد است.

از طرفی می‌توان گفت که پایه و اساس آموزش و یادگیری در کلاس‌های دوره ابتدایی، آموزش اثربخش سواد است. هدف اساسی آموزش سواد به دانش‌آموزان دوره ابتدایی، تعامل بهتر در دنیای چندسواد، چندفرهنگی و چندرسانه‌ای و تربیت متفکرانی منتقد، ارتباط‌گرانی مؤثر و شهروندانی فعال است. این در حالی است که نظام آموزشی دوره ابتدایی در کشورهای توسعه‌یافته، از جمله کانادا، بر موضوع‌های اصلی زبان، ریاضی، مطالعات اجتماعی، علوم، بهداشت و تربیت بدنی و هنرهای مقدماتی تأکید دارد. در برخی از استان‌های این کشور از جمله اونتاریو توجه و اقدام‌های ویژه‌ای در خصوص سوادآموزی انجام شده است.

کتاب راهنمای سوادآموزی اثربخش (ویژه پایه‌های چهارم تا ششم) در ۷ نسخه توسط وزارت آموزش و پرورش اونتاریو تألیف شده است. سه نسخه اول، پایه و اساس سوادآموزی و یادگیری مؤثر سواد در کلاس‌های دوره ابتدایی را مورد بحث قرار می‌دهد. نسخه‌های بعدی به‌طور مفصل به محتوای آموزش، راهبردهای عملی آموزش سواد و چگونگی آموزش می‌پردازد تا همه دانش‌آموزان بتوانند به پیشرفت تحصیلی دست پیدا کنند.